

STUDIJNÍ OPORA • KURZ 3

Specifika vnímání a podpora rozvoje osob s PAS

Jak lidé s PAS vnímají svět, proč se chovají, jak se chovají, a co s tím jde dělat

Porozumění autismu začíná u smyslů. Kurz vysvětluje, proč je pro mnoho lidí s PAS svět „příliš“ — příliš hlasitý, ostrý a nepředvídatelný — a co z toho plyne pro komunikaci, pro práci s chováním a pro každodenní podporu doma i ve škole.

Do opory se píše. Na konci každé kapitoly je místo na vaše odpovědi, vzadu formulář nouzového plánu a celá strana na poznámky.

KURZ ZPRACOVALA

Mgr. Jana Hřibovská

OBSAH

1. Specifika smyslového vnímání: svět bez síta	3 články	2
2. Rozvoj porozumění a komunikace	2 články	5
3. Práce s chováním: metoda ABC	3 články	7
4. Psychomotorický vývoj a primární reflexy	3 články	10
5. Podpůrné mechanismy: strava, spánek a terapie	4 články	13
6. Péče o rodiče	1 článek	16
+ Mapa dovedností mého dítěte	příloha	17
+ Mapa rodiče autistického dítěte	příloha	18
+ Zdroje a odkazy	rozcestník	19
+ Moje poznámky	na psaní	21

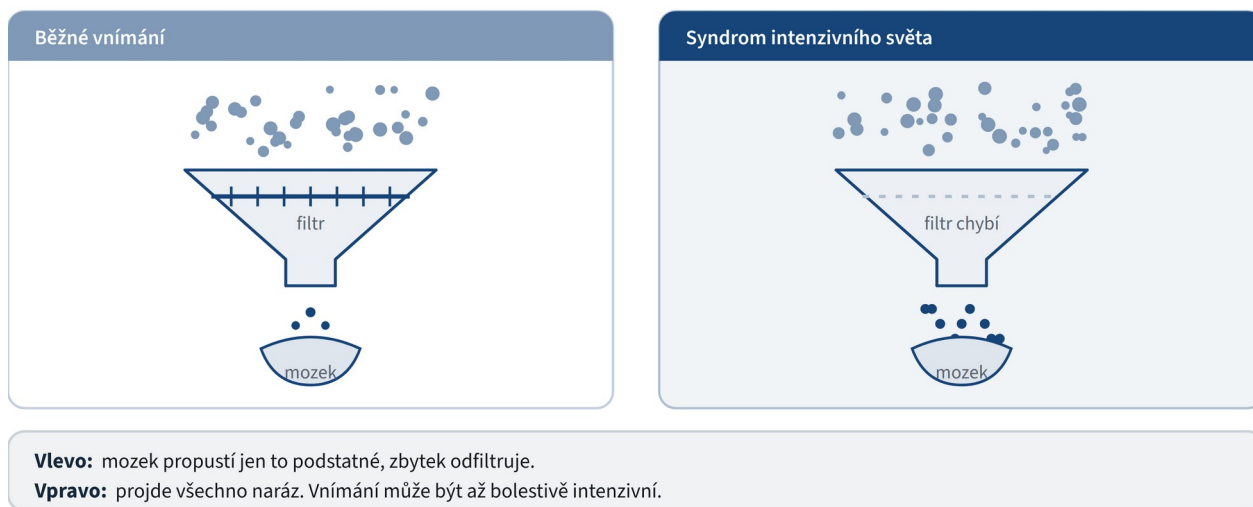
Specifika smyslového vnímání: svět bez síta

Porozumění autismu začíná u pochopení toho, jak fungují smysly daného člověka. Pro mnoho lidí s PAS je svět místo, kde vnímají, cítí a pamatují si „příliš mnoho“.

1.1 Syndrom intenzivního světa

Tento přístup vychází z předpokladu, že u lidí s PAS dochází k **nadměrnému zpracování informací v mozku**. Výsledkem je hyperfunkce některých oblastí, a tedy vnímání reality, které může být až bolestivě intenzivní.

PROČ JE SVĚT „PŘÍLIŠ“ · CO SE DĚJE S PODNĚTY

CO SI Z TOHO ODNĚST

Není to tak, že by dítě „nevnímalo“. Vnímá naopak víc než vy — a proto se občas potřebuje odpojit.

K tomu, jak autismus vzniká, existuje více modelů. Přehled jednoho z nich najdete v příspěvku Masopustové a Lacinové.

ODKAZY A DOKUMENTY

Masopustová, Z., Lacinová, L. (2006): Návrh modelu způsobu vzniku autismu

Příspěvek ve sborníku konference Úspěšný život s LMD. Záznam publikace Masarykovy univerzity.

<https://www.muni.cz/vyzkum/publikace/710487>

Kongres Mozek a smysly 2025

První český on-line kongres o smyslovém vnímání (3.–7. 11. 2025). Záznamy přednášek o snoezelenu a zapojení více smyslů do učení jsou dostupné za poplatek.

<https://mozekasmysly.cz/kongres-mozek-a-smysly-2025/>

1.2 Gestaltové vnímání

Jedinci s PAS často postrádají schopnost filtrovat podněty — odtud označení „**mozek bez síta**“. Nevidí rozdíl mezi informací v popředí a v pozadí. Vnímají celou scénu jako jeden celek, kde má každý detail stejnou váhu.

GESTALTOVÉ VNÍMÁNÍ · MOZEK BEZ SÍTA

Důsledek pro každodennost

Sebemensiší změna v prostředí — jiný úhel pohledu, jiná barva trička pečujícího — může vytvořit úplně nový „obraz“ a vyvolat strach nebo zmatek. Z vašeho pohledu se nestalo nic. Z pohledu dítěte se změnila celá scéna.

1.3 Senzorické přetížení a mono-zpracování

Pokud mozek nedokáže filtrovat hluk, silné světlo nebo pachy, dochází k **přetížení**. Projevuje se náhlými záchvaty, sebepoškozováním, únavou nebo uzavřením se do vlastního světa.

SENZORICKÉ PŘETÍŽENÍ · ODKUD PŘÍCHÁZÍ A JAK SE PROJEVÍ

Souprava první pomoci:

sluneční brýle a špunty do uší po ruce. Přetížení se lépe předchází, než řeší.

Jeden smysl v jednu chvíli

Mnoho dětí s PAS dokáže v jednu chvíli zapojit pouze jeden smysl. Pokud se snaží dívat i poslouchat zároveň, proces se může „ztratit“. Odtud i to, čemu se často říká nedostatek očního kontaktu — dítě se nedívá právě proto, že poslouchá.

JAK POMOCI

Zjistěte, který smysl dítě preferuje — třeba periferní vidění místo přímého očního kontaktu — a nevyžadujte zapojení více smyslů najednou. Vždy mějte po ruce „soupravu první pomoci“: sluneční brýle a špunty do uší.

ODKAZY A DOKUMENTY

Kongres Mozek a smysly 2025

První český on-line kongres o smyslovém vnímání (3.–7. 11. 2025). Záznamy přednášek o snoezelenu a zapojení více smyslů do učení jsou dostupné za poplatek.

<https://mozekasmysly.cz/kongres-mozek-a-smysly-2025/>

ZAMYŠLENÍ NA ZÁVĚR KAPITOLY

Který smysl je u mého blízkého nejcitlivější? Podle čeho to poznám?

.....

.....

.....

Co všechno se dělo těsně před posledním přetížením?

.....

.....

.....

Rozvoj porozumění a komunikace

Častým mýtem je, že autistické dítě nerozumí mluvené řeči. To, že dítě nereaguje, ale neznamená neporozumění — může mu v reakci bránit úzkost, špatná motorika nebo chybějící vnitřní motivace.

2.1 Mýtus o neporozumění

Chybějící odpověď není důkaz chybějícího porozumění. Mezi tím, co dítě chápe, a tím, co dokáže dát najevo, bývá velká propast — a rozhoduje o ní úzkost, motorika a motivace, ne rozum.

DVĚ PERSPEKTIVY TĚŽE SITUACE

Co si myslí dospělý

Neodpovídá, tak asi nerozumí.

Nedívá se na mě, nedává pozor.

Vždyť se nic nestalo.

Už jsem mu to řekl třikrát.

Co prožívá dítě

Rozumím. Jen mi odpověď trvá — někdy sekundy, někdy hodiny.

Dívám se jinam, protože právě poslouchám. Obojí naráz nezvládnou.

Změnil se celý obraz. Máš jiné tričko.

Každé zopakování mě vrátí na začátek. Ještě jsem nedokončil to první.

Pravidlo: chybějící odpověď není důkaz chybějícího porozumění.

Tématu se podrobně věnuje *Linda Cecavová*, poradkyně v oblasti PAS, která vede projekt Rozvoj hrou zaměřený na herní terapii a HANDLE přístup.

ODKAZY A DOKUMENTY

Rozvoj hrou — Linda Cecavová

Poradenství a kurzy pro rodiče dětí s autismem a ADHD, herní terapie a HANDLE přístup.
<https://www.rozvojhrou.cz>

Cecavová, L.: Jak rozvíjet porozumění u dětí s autismem

Text poradkyně v oblasti PAS.

2.2 Čtyři zásady komunikace

ČTYŘI ZÁSADY KOMUNIKACE

1 Adekvátně věku Mluvte podle skutečného věku dítěte, ne jako na batole.	2 Úroveň očí Požadavky vznášejte v úrovni očí, ne shora.	3 Čas na reakci Po zadání se stáhněte. Neopakujte hned znovu.	4 Konkrétnost Žádné „uklid' si“. Malé, jasné kroky.
--	--	---	---

Nejdůležitější z nich je první: podceňování intelektu je pro dítě frustrující.

- **Mluvte adekvátně věku:** nejdůležitější zásada. Mluvte na dítě přirozeně podle jeho skutečného věku, nikoliv jako na batole — i když vám nedává zpětnou vazbu. Podceňování intelektu je pro dítě frustrující.
- **Úroveň očí:** jakékoliv požadavky vznášejte v úrovni očí dítěte. Je mnohem snazší vnímat někoho, kdo je ve stejné rovině, než zaklánět hlavu vzhůru.
- **Čas na reakci:** dítě často potřebuje víc času na „vstřebání“ otázky. Reakce může přijít s prodlevou sekund, ale i hodin. Po zadání úkolu se stáhněte a neopakujte požadavek ihned znovu.
- **Konkrétnost:** vyvarujte se obecných pojmů jako „uklid' si“. Instrukce rozkládejte na malé, konkrétní kroky.

NÁVAZNOST NA KURZ 2

Desatero úspěšné komunikace z kurzu „Péče o osoby s PAS“ tyto zásady doplňuje o pravidla pro hlas, oční kontakt a formulaci otázek. Obě sady se nevyklučují, používají se dohromady.

ZAMYŠLENÍ NA ZÁVĚR KAPITOLY

Kdy jsem naposledy mluvil s dítětem jako s mladším, než ve skutečnosti je?

Kterou ze čtyř zásad chci tenthle týden vyzkoušet a při jaké příležitosti?

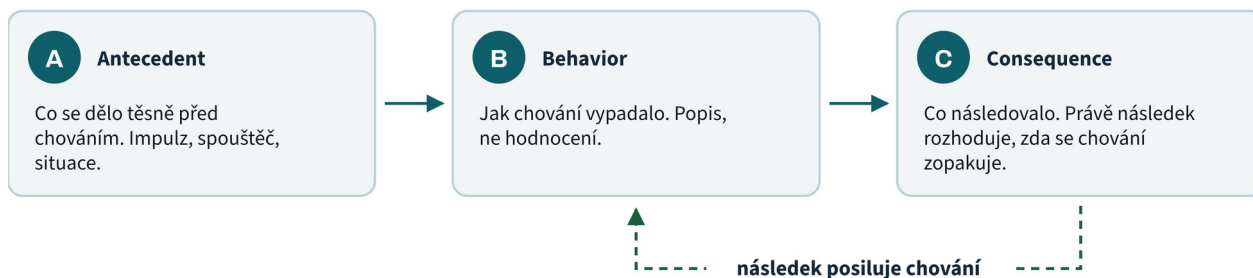
Práce s chováním: metoda ABC

Chování není „dobré“ ani „špatné“. Je to čin, který se děje v určitém kontextu. Pokud ho chceme změnit, musíme mu nejdřív porozumět.

3.1 Analýza ABC

ANALÝZA ABC · JAK CHOVÁNÍ ČÍST

Chování není dobré ani špatné. Je to čin v určitém kontextu.

Kde se dá zasáhnout:

u A změnou prostředí a zadání, u C tím, co po chování následuje. Samotné B se měnit nedá.

1. **A (Antecedent):** co se dělo těsně před chováním — impulz.
2. **B (Behavior):** jak chování vypadalo.
3. **C (Consequence):** co následovalo po chování. Následek určuje, zda se chování bude opakovat.

PROČ TO ZAPISOVAT

Jednotlivá epizoda vypadá náhodně. Deset zápisů za sebou ukáže vzorec — a ten se dá změnit.

ODKAZY A DOKUMENTY

Bauerová, J., RBT: Nežádoucí chování

Kurz pro veřejnost pořádaný Via Cordis pod supervizí BCBA.

Via Cordis, z. ú.

Kurzy, poradenství a terapie pro rodiny dětí s PAS a dalšími neurovývojovými poruchami.

<https://www.viacordis.cz>

3.2 Čtyři funkce chování

Otázka nezní „jak to zastavit“, ale „**proč to dítě dělá**“. Funkce jsou čtyři a každá se řeší jinak.

ČTYŘI FUNKCE CHOVÁNÍ · PROČ TO DÍTĚ DĚLÁ

Únik Proč Vyhnout se úkolu nebo nepříjemné situaci. Co s tím Zadání zkrátit, rozložit, dát volbu.	Pozornost Proč Získat zájem druhého. I křik je pozornost. Co s tím Všímat si dřív, než přijde nevhodné chování.
Přístup k posílení Proč Dítě něco chce — hračku, jídlo. Co s tím Naučit funkční způsob, jak si o to říct.	Sebestimulace Proč Chování, které samo o sobě dělá dobře. Co s tím Neblokovat. Hledat bezpečnou formu.
Otázka nezní „jak to zastavit“, ale „co tím dítě získává“. Každá funkce se řeší jinak.	

- **Únik:** snaha vyhnout se úkolu nebo nepříjemné situaci.
- **Pozornost:** snaha získat zájem druhého člověka. I negativní pozornost, třeba křik, je pro dítě posílením.
- **Přístup k posílení:** dítě něco chce — hračku, jídlo.
- **Automatická funkce (sebestimulace):** chování, které dítěti samo o sobě dělá dobře, například mávání rukama nebo zírání do světla.

3.3 Praktické strategie

- **Nekladte nesplnitelné požadavky:** pokud víte, že dítě v danou chvíli úkol nesplní, raději ho nezažívejte a vyhněte se eskalaci.
- **Příslib posílení:** před nepříjemným úkolem ukažte dítěti odměnu — třeba oblíbenou hračku — kterou dostane ihned po splnění.
- **Učte „mandy“:** učte dítě funkčnímu způsobu, jak si o věci říkat — gestem, piktogramem, slovem — aby se nemuselo uchýlovat k nevhodnému chování.
- **Akceptace „NE“:** pokud dítěti nemůžete vyhovět, nabídněte mu hned alternativu stejné hodnoty.

NÁVAZNOST

Na tuto kapitolu navazuje doprovodná aktivita Centra PAS — trio zaměřené na nácvik behaviorálních technik pro zvládání problémového chování.

ODKAZY A DOKUMENTY

Nácvik sociálních dovedností

Přednáška z Konference duševního zdraví, Via Cordis, 2023.

Via Cordis, z. ú.

Kurzy, poradenství a terapie pro rodiny dětí s PAS a dalšími neurovývojovými poruchami.

<https://www.viacordis.cz>

ZAMYŠLENÍ NA ZÁVĚR KAPITOLY

Zapište jednu konkrétní situaci podle ABC: co bylo před, jak chování vypadalo, co následovalo.

.....

.....

.....

.....

.....

Kterou funkci to chování nejspíš mělo a jak by si dítě mohlo říct jinak?

.....

.....

.....

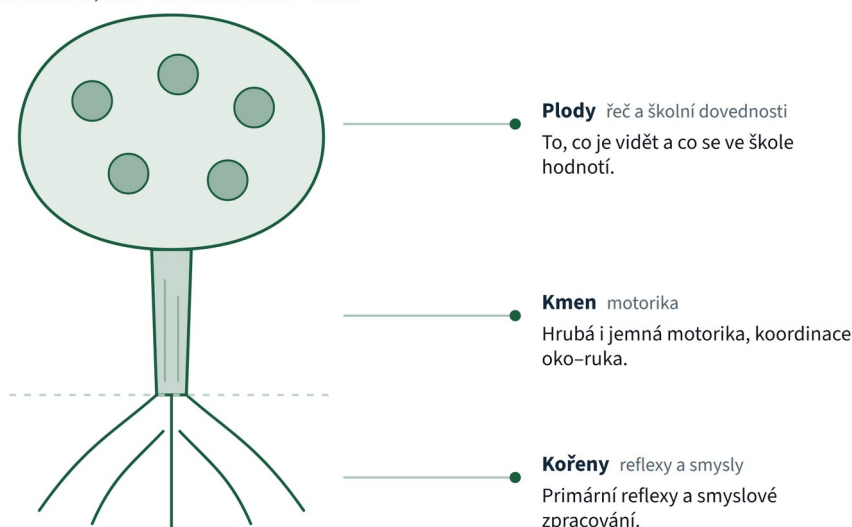
.....

Psychomotorický vývoj a primární reflexy

Rozvoj dítěte lze přirovnat ke stromu. Aby se objevily „plody“ — řeč a školní dovednosti — musí být zdravé „kořeny“, tedy reflexy a smysly, a „kmen“, tedy motorika.

4.1 Strom vývoje

STROM VÝVOJE · CO MUSÍ DRŽET, ABY SE OBJEVILY PLODY

Pořadí se nedá přeskocit.

Nácvik školních dovedností nad nestabilním základem stojí víc úsilí a drží kratší dobu.

Tento přístup vychází z předpokladu, že primární reflexy — například Moroův, sací nebo labyrintový — mají v raném dětství posilovat nervová spojení. Pokud však **přetrvávají do vyššího věku**, mozek je podle něj přetížen snahou tyto automatické pohyby kontrolovat, a chybí mu kapacita na to, co je nad nimi.

ODKAZY A DOKUMENTY

Cortex Academy

Vzdělávání o neuro-vývojové stimulaci a přetrvávajících primárních reflexech. Zakladatelka PhDr. Marja Volemanová, PhD.
<https://www.cortexacademy.eu>

Volemanová, M.: Přetrvávající primární reflexy — opomíjený faktor problémů učení a chování

Red Tulip, rozšířené vydání, ISBN 978-80-907369-0-0. Kniha i e-kniha se objednávají přes stránku publikací Cortex Academy.
<https://www.cortexacademy.eu/pro-odborniky/publikace>

4.2 Dva reflexy, na kterých záleží nejvíc

DVA REFLEXY, NA KTERÝCH PODLE TOHOTO PŘÍSTUPU ZÁLEŽÍ NEJVÍC

TLR — tonický labyrintový reflex

Čeho se týká

Polohy hlavy vůči tělu. Pohyb hlavy mění napětí celého těla.

Co působí, pokud přetrvává

Potíže s rovnováhou, s držetím těla a s očními pohyby.

Kde si toho lze všimnout

Držení těla při psaní, chůze po špičkách, nejistota při záklonu hlavy.

ATŠR — asymetrický tonický šíjový reflex

Čeho se týká

Otočení hlavy do strany a natažení končetin na tutéž stranu.

Co působí, pokud přetrvává

Negativní vliv na koordinaci ruky a oka.

Kde si toho lze všimnout

Ztížené psaní i čtení, neklidné oční pohyby v horizontále.

Pozor na zkratku:

tyto projevy mohou mít i řadu jiných příčin. Posouzení patří odborníkovi, ne rodičovskému odhadu podle seznamu.

Souvislostem mezi motorickým vývojem, poruchami řeči a nabýváním čtenářské dovednosti se věnuje i odborná literatura — přehledovou studii najdete v čísle 3/2017 časopisu Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání.

ODKAZY A DOKUMENTY

Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání 3/2017

Číslo odborného časopisu PedF UK. Obsahuje mimo jiné přehledovou studii k vazbě mezi poruchami řeči, motorickým vývojem a čtenářskou dovedností.

<http://pages.pedf.cuni.cz/gramotnost/3-2017/>

Volemanová, M.: Primární reflexy a autismus

Konferenční přednáška, 2025. Proč je důležité inhibovat primární reflexy u dětí s PAS.

4.3 Neuro-vývojová stimulace

Neuro-vývojová stimulace (NVS) jsou cílená cvičení, která vycházejí z přirozeného pohybu kojenců. Podle tohoto přístupu pomáhají přetrvávající reflexy „dovyvinout“ a integrovat, což vede ke zlepšení soustředění a motoriky. Metodu vytvořila PhDr. Marja Volemanová, PhD.; vzdělávání k ní zajišťuje Cortex Academy a individuální vyšetření a cvičební programy nabízí poradna Cortex Help.

KDE ZAČÍT

Cvičení se nastavuje individuálně po vyšetření. Nemá smysl přebírat cviky od jiného dítěte — u každého přetrvává něco jiného.

ODKAZY A DOKUMENTY

Cortex Academy

Vzdělávání o neuro-vývojové stimulaci a přetrvávajících primárních reflexech. Zakladatelka PhDr. Marja Volemanová, PhD.

<https://www.cortexacademy.eu>

Cortex Help — poradna NVS

Vyšetření a individuální cvičební program při potížích s pozorností, řečí, koordinací a školními dovednostmi.

<https://www.cortexhelp.cz>

ZAMYŠLENÍ NA ZÁVĚR KAPITOLY

Které z uvedených projevů u svého dítěte pozorují?

Na co se chci zeptat odborníka a koho oslovím?

Podpůrné mechanismy: strava, spánek a terapie

Zdraví střev a celková fyzická pohoda mají přímý dopad na chování a schopnost učení. Tato kapitola shrnuje, co se v praxi používá jako podpora a k čemu co slouží.

5.1 Strava a trávení

Mezi metabolismem a chováním bývá silná souvislost. Problémem podle tohoto přístupu bývá neschopnost těla rozložit **kasein** (mléko) a **lepek**, které pak v těle působí jako opioidy a ovlivňují mozek. Doporučuje se strava protizánětlivá, snížení cukru a případně dieta GFCF (bezlepková a bezmléčná) nebo paleo.

NEŽ ZAČNETE NĚCO VYŘAZOVAT

Jídelníček dětí s PAS bývá i tak úzký. Vyřazení mléka a lepku proto konzultujte s nutričním terapeutem, aby dítě nepřišlo o vápník a bílkoviny. Výživovému poradenství se zaměřením na zažívací obtíže se věnuje Monika Novotná.

ODKAZY A DOKUMENTY

Monika Novotná — klinická nutriční medicína

Výživové poradenství se zaměřením na zažívací obtíže a potravinové intolerance.

<https://www.healthjam.cz/monikanovotna>

Novotná, M.: Jak nejen stravou ovlivnit PAS

Přednáška z Konference duševního zdraví, Via Cordis, 2023.

5.2 Spánek

Kvalitní spánek je klíčový pro učení i psychickou stabilitu. Dospělí potřebují 7–8 hodin, děti 10–12 hodin.

SPÁNEK · KOLIK A CO MU PŘEDCHÁZÍ

7–8 hodin
dospělí

10–12 hodin
děti

Proč na tom záleží

Bez spánku se nedrží nic naučeného a klesá psychická stabilita.

Posledních 90 minut před spaním

žádné obrazovky — modré světlo odsouvá usnutí

Spánek

tady se ukládá naučené

Pevný a předvídatelný večerní rituál dělá pro usínání víc než delší doba v posteli.

5.3 Doplnkové terapie

Přehled doplňkových terapií — aromaterapie, muzikoterapie, bazální stimulace, drumterapie a masáže — zpracovala Mgr. Šárka Pailová, speciální pedagožka.

Bazální stimulace

Terapeutický přístup, který pomáhá dítěti uvědomit si hranice svého těla skrze doteky, vůně a zvuky. Vychází z vjemových zkušeností z prenatálního období — vnímání začíná kolem 9. týdne v oblasti vibrační, kdy se zvuky přenášejí vlněním plodovou vodou.

DŮLEŽITÉ

K provádění bazální stimulace je nutné absolvovat akreditovaný kurz a získat certifikát platný pro celou EU.

Barvy

Podklad Centra PAS k barvám v bazální stimulaci připisuje jednotlivým barvám tyto účinky:

BARVY V BAZÁLNÍ STIMULACI

Účinky, které jednotlivým barvám připisuje podklad Centra PAS.

Červená	Modrá	Žlutá
Aktivní a dynamická, povzbuzuje. Připisuje se jí zvýšení tlaku krve a stimulace smyslů. Nedoporučuje se při zánětech.	Harmonická. Připisuje se jí uklidnění, snížení nervozity a tlaku krve.	Připisuje se jí podpora trávení a zvýšení chuti k jídlu.

Zdroj: podklad Centra PAS „Barvy bazální stimulace“. Barva doplňuje práci s dotekem a zvukem, nenahrazuje ji.

Práce se zrakem

Z Kongresu Mozek a smysly pochází technika zjišťování dominantního oka a cvičení s přikrytím jednoho oka, při kterém zůstává část periferního vidění zachována — nejvýše tři minuty, poté se oko vymění. Dítě se přitom pohybuje po prostoru nebo třídí drobné předměty.

ODKAZY A DOKUMENTY

Pailová, Š.: Podpůrné terapeutické přístupy v péči o děti s PAS

Aromaterapie, muzikoterapie, bazální stimulace, drumterapie a masáže. Bazální stimulaci smí provádět jen absolvent akreditovaného kurzu s platným certifikátem.

Barvy v bazální stimulaci

Podklad Centra PAS. ZDROJ K DOPLNĚNÍ — viz poznámka v K-OVERENI.

Kongres Mozek a smysly 2025

První český on-line kongres o smyslovém vnímání (3.–7. 11. 2025). Záznamy přednášek o snoezelenu a zapojení více smyslů do učení jsou dostupné za poplatek.

<https://mozekasmysly.cz/kongres-mozek-a-smysly-2025/>

5.4 Emoce a hněv

Učte děti emoce rozpoznávat skrze vizuální pomůcky, například piktogramy. Při návalu vzteku pomáhá jednoduchá třífázová technika.

PŘI NÁVALU VZTEKU · TŘI KROKY

Nacvičujte to v klidu.

Technika, se kterou se dítě potká poprvé až v afektu, nefunguje. Musí ji znát dřív, než ji bude potřebovat.

ZAMYŠLENÍ NA ZÁVĚR KAPITOLY

Jak vypadá večer před spaním u nás doma a co bych na něm změnil?

Která z podpůrných technik by mohla sednout mému dítěti a proč?

Péče o rodiče

Být pečujícím o osobu s PAS je extrémně náročné. Aby mohl rodič pomáhat dítěti, musí být sám v rovnováze.

6.1 Společný postup a péče o sebe

- **Společný postup:** je nezbytné, aby se všichni členové rodiny i pedagogové shodli na pravidlech a důsledně je dodržovali. Nejednotnost dítěte máte víc než přísnost.
- **Péče o sebe:** dopřejte si relaxaci, koníčky a čas o samotě. I pět minut meditace nebo třicet minut cvičení denně zvyšuje odolnost vůči stresu.
- **Ocenění:** nezapomeňte se ocenit za to, co zvládáte. Děláte to nejlépe, jak v danou chvíli můžete.

UPOZORNĚNÍ NA ZÁVĚR

Práce s chováním a vývojem dítěte s PAS vyžaduje trpělivost a často i vedení odborníky — behaviorální analytik, speciální pedagog, nutriční terapeut. Každý pokrok, i ten sebemenší, je vítězstvím na dlouhé cestě rozvoje.

ODKAZY A DOKUMENTY

Via Cordis, z. ú.

Kurzy, poradenství a terapie pro rodiny dětí s PAS a dalšími neurovývojovými poruchami.
<https://www.viacordis.cz>

ZAMYŠLENÍ NA ZÁVĚR KAPITOLY

Kdy jsem měl naposledy hodinu jen pro sebe? Co mi v tom brání?

Na čem se potřebuju s rodinou nebo se školou shodnout, aby to fungovalo stejně u všech?

Mapa dovedností mého dítěte

Deset oblastí, u každé se hodnotí na škále 1 až 6. Vyplňte na začátku kurzu a znovu s odstupem několika měsíců — uvidíte posun.

MAPA DOVEDNOSTÍ MÉHO DÍTĚTE

Odhodnoťte, jak si vaše dítě vede v jednotlivých oblastech:

1 bod – málo / špatně
6 bodů – všechno super / skvěle

123456

 1. KOMUNIKACE (nejen mluvení)						
 2. SOCIÁLNÍ KONTAKT A VZTAH						
 3. HRA						
 4. FLEXIBILITA A ZMĚNY						
 5. POROZUMĚNÍ (RECEPTIVNÍ DOVEDNOSTI)						
 6. SEBEOBSLUHA A KAŽDODENNÍ DOVEDNOSTI						
 7. REGULACE EMOCÍ A SMYSLOVÉ VNÍMÁNÍ						
 8. SPÁNEK						
 9. JÍDLO						
 10. HYGIENA						

Poznámky / postřehy:

Mapa rodiče autistického dítěte

Dvanáct oblastí vlastního života na stejné škále. Slouží k tomu, abyste si všiml, kde vám dochází dech — dřív, než dojde úplně.

MAPA RODIČE AUTISTICKÉHO DÍTĚTE

Ohodnoťte, jak se v jednotlivých oblastech cítíte a jak vám to v životě funguje:

1 bod – málo / špatně
6 bodů – všechno super / skvěle

←
1 2 3 4 5 6
→

	1	2	3	4	5	6
1. ZDRAVÍ (fyzické i psychické)						
2. VZTAH S PARTNEREM						
3. VZTAH S DÍTĚTEM						
4. RODINNÝ ČAS						
5. PŘÍBUZNÍ A PŘÁTELÉ (sociální opora)						
6. FINANČNÍ SITUACE						
7. PRÁCE A SEBEREALIZACE						
8. OSOBNÍ ROZVOJ						
9. REGULACE STRESU A ZVLÁDÁNÍ ZÁTĚŽE						
10. ČAS PRO SEBE						
11. ORIENTACE V SITUACI (KOMPETENCE)						
12. PODPORA ODBORNÍKŮ / SYSTÉM						

Poznámky / postřehy:

Zdroje a odkazy

Právní úprava se mění. U dávek a řízení si vždy ověřte aktuální znění na stránkách příslušného úřadu, případně se obraťte na koordinátorku péče Centra PAS.

KAM SE DÁ OBRÁTIT

Centrum PAS, Vzdělávací centrum GENESIA, z. s.

Konzultace, koordinátorky péče a doprovodné aktivity projektu.
<https://www.centrumpas.cz>

Rozvoj hrou — Linda Cecavová

Poradenství a kurzy pro rodiče dětí s autismem a ADHD, herní terapie a HANDLE přístup.
<https://www.rozvojhrou.cz>

Via Cordis, z. ú.

Kurzy, poradenství a terapie pro rodiny dětí s PAS a dalšími neurovývojovými poruchami.
<https://www.viacordis.cz>

Cortex Academy

Vzdělávání o neuro-vývojové stimulaci a přetrvávajících primárních reflexech.
<https://www.cortexacademy.eu>

Cortex Help — poradna NVS

Vyšetření a individuální cvičební program při potížích s pozorností, řečí a koordinací.
<https://www.cortexhelp.cz>

Monika Novotná — klinická nutriční medicína

Výživové poradenství se zaměřením na zažívací obtíže a potravinové intolerance.
<https://www.healthjam.cz/monikanovotna>

ODBORNÉ TEXTY A STUDIE

Masopustová, Z., Lacinová, L. (2006): Návrh modelu způsobu vzniku autismu

Příspěvek ve sborníku konference Úspěšný život s LMD. Záznam publikace Masarykovy univerzity.
<https://www.muni.cz/vyzkum/publikace/710487>

Gramotnost, pregramotnost a vzdělávání 3/2017

Číslo časopisu PedF UK. Obsahuje přehledovou studii Volemanové a Květoňové k vazbě mezi poruchami řeči, motorickým vývojem a čtenářskou dovedností.
<http://pages.pedf.cuni.cz/gramotnost/3-2017/>

Volemanová, M.: Přetrvávající primární reflexy

Opomíjený faktor problémů učení a chování. Red Tulip, rozšířené vydání, ISBN 978-80-907369-0-0.
<https://www.cortexacademy.eu/pro-odborniky/publikace>

Kongres Mozek a smysly 2025

První český on-line kongres o smyslovém vnímání (3.–7. 11. 2025). Záznamy přednášek jsou dostupné za poplatek.
<https://mozekasmysly.cz/kongres-mozek-a-smysly-2025/>

PODKLADY BEZ VEŘEJNÉHO ODKAZU

Volemanová, M.: Neuro-vývojová stimulace (disertační práce)

Univerzita Karlova. Odkaz ze seznamu lektorky už nefunguje; navazující publikace jsou dostupné přes Cortex Academy.
 Bez veřejného odkazu — podklad je k nahlédnutí u lektorky kurzu.

Volemanová, M.: Primární reflexy a autismus

Konferenční přednáška, 2025.
 Bez veřejného odkazu — podklad je k nahlédnutí u lektorky kurzu.

Cecavová, L.: Jak rozvíjet porozumění u dětí s autismem

Text poradkyně v oblasti PAS.
 Bez veřejného odkazu — podklad je k nahlédnutí u lektorky kurzu.

Bauerová, J., RBT: Nežádoucí chování

Kurz pro veřejnost pořádaný Via Cordis pod supervizí BCBA.

Bez veřejného odkazu — podklad je k nahlédnutí u lektorky kurzu.

Novotná, M.: Jak nejen stravou ovlivnit PAS

Přednáška z Konference duševního zdraví, Via Cordis, 2023.

Bez veřejného odkazu — podklad je k nahlédnutí u lektorky kurzu.

Nácvik sociálních dovedností

Přednáška z Konference duševního zdraví, Via Cordis, 2023.

Bez veřejného odkazu — podklad je k nahlédnutí u lektorky kurzu.

Pailová, Š.: Podpůrné terapeutické přístupy v péči o děti s PAS

Aromaterapie, muzikoterapie, bazální stimulace, drumterapie a masáže.

Bez veřejného odkazu — podklad je k nahlédnutí u lektorky kurzu.

Rozvojové a podpůrné mechanismy

Studijní materiál k motorice, pohybové a senzomotorické koordinaci.

Bez veřejného odkazu — podklad je k nahlédnutí u lektorky kurzu.

Barvy v bazální stimulaci

Podklad Centra PAS.

Bez veřejného odkazu — podklad je k nahlédnutí u lektorky kurzu.

VOLNÉ MÍSTO

Moje poznámky

Prostor na to, co zaznělo v kurzu, na otázky pro koordinátorku péče i na vlastní postřehy.